

**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
(за спеціалізаціями)**

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-1-205-215>

 <https://orcid.org/0000-0003-0610-644X>

БОРИСОВА Світлана

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дизайну,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка;
докторантка,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
e-mail: svitlana.borysova@gmail.com

УДК 378.147:37.026:004.09(045)

**МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ГРАФІЧНИХ ДИЗАЙНЕРІВ
ДО ПРОЄКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ДИЗАЙНУ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Акцентовано увагу на важливості застосування педагогічного моделювання у пошуку шляхів підвищення ефективності освітнього процесу.

Висвітлено розуміння моделювання як дослідження процесів, їх упорядкування, унаочнення, пояснення, а також відтворення та вивчення для отримання нової інформації.

Підкреслено обмеження моделювання як методу наукового пошук, пов'язані з абстрагуванням від другорядних характеристик при виділенні суттєвих.

Окреслено етапи педагогічного моделювання при побудові моделей підготовки майбутніх фахівців (які типологічно поділяються на структурно-функціональні, структурно-змістові та функціонально змістові).

Представлено узагальнену модель системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій як однієї з підсистем освітньої системи, а також співвіднесено компоненти моделі із запропонованою концепцією підготовки.

Як підсумок дослідження шляхів підвищення ефективності підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій репрезентовано структурно-функціональну модель підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій.

В означеній моделі представлено послідовне поєднання взаємо детермінованих компонентів: ключових чинників впливу на систему підготовки, мети, завдань, концепції, структури і змісту підготовки, умов організації освітнього процесу, форм, методів, засобів організації початкової діяльності, критеріїв, показників, рівнів, інструментарію, етапів діагностики сформованості готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій та результат процесу підготовки – сформована готовність до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій.

Окреслено застосування поняття готовності в контексті дослідження.

Зазначено потребу подальшого узагальнення результату впровадження моделі в освітній процес закладів вищої освіти, в яких реалізується підготовка майбутніх графічних дизайнерів.

Ключові слова: підготовка графічних дизайнерів; концепція; готовність; модель підготовки; засоби цифрових технологій; об'єкти дизайну.

Постановка проблеми. Потреба в моделюванні педагогічних явищ (зокрема, створенні цілісних, науково обґрунтованих систем підготовки) пов'язується науковцями перш за все з пошуками шляхів підвищення ефективності, адаптивності освітнього процесу, орієнтованого на формування компетентного фахівця. Завдяки моделюванню уможливується: інтеграція традиційних та інноваційних технологій навчання; прогнозування результатів освітніх впливів; адаптація методів та засобів навчання до викликів сучасного суспільства, потреб студентів та інших груп стейкхолдерів; оптимізація процесу підготовки майбутніх фахівців на підґрунті врахування характеристик професійної галузі, вимоги до майбутнього фахівця, рівня знань, навичок; розвиток критичного мислення, самостійності, креативності здобувачів освіти.

Моделювання розглядається: як дослідження процесів; як упорядкування, побудова, унаочнення авторських моделей процесів, що ставить за мету «отримання пояснень і передбачення явищ, пов'язаних з цими процесами» (Лодатко, 2022, с. 75), або репрезентацію образів процесів чи явищ (Мартинець, 2015, с. 7–8), або їх відтворення, вивчення для надавання нової інформації. Відповідно пошук шляхів підвищення ефективності підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій передбачає розробку моделі підго-

товки, яка упорядковує, унаочнює дослідницьку пропозицію і презентує пояснення щодо передбачуваних процесів з досягнення окресленої мети.

Мета статті. Висвітлити складові моделі підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій як актуальної для сучасної практики підготовки фахівців, спроможних працювати в міжнародному контексті та підтримувати рівень професійної підготовки в актуалізованому стані.

Огляд результатів, дотичних до теми статті. Як зазначає І. Кульчицький, моделювання здійснюється завдяки активності дослідника (автора моделі), який визначає її характеристики, що узгоджуються з результатами його досліджень і конкретизуються сферою застосування, формою подання, часовим проміжком, способом реалізації (Кульчицький, 2015, с. 280–281). Завдяки використанню моделей уможливується обґрунтоване прийняття рішень з урахуванням зовнішніх чинників впливу і характеристик окремої складної досліджуваної системи. Тому моделювання нами розглядається як ефективний спосіб оптимізації освітнього процесу з підготовки майбутніх фахівців галузі графічного дизайну.

Проте підкреслимо певну обмеженість цього методу наукового пошуку (і засобу експериментального дослідження), оскільки розроблені моделі зазвичай не є повними описами, представленнями процесів. Адже в моделях відбувається презентація суттєвих, істотних характеристик процесу або явища з одночасним абстрагуванням від другорядних. Крім того, як зазначає С. Вітвицька, для повного розуміння і подання складного соціокультурного процесу затребуваною є розробка низки або сукупності моделей, кожна з яких презентує дослідження частини процесу, формує окрему модель системи (Вітвицька, 2019, с. 20).

Моделювання соціокультурних процесів відбувається у кілька етапів. В науково-педагогічній літературі найчастіше зустрічаються описи чотирьох або п'яти етапного моделювання. Зокрема, в праці О. Дубасенюк (Дубасенюк, 2008) запропоновано п'ять етапів розробки моделі підготовки педагога: визначення мети теоретичного розв'язання проблеми професійної педагогічної підготовки майбутніх учителів; розробка структурно-функціональної моделі підготовки вчителя; вироблення основних концептуальних положень щодо підготовки майбутнього педагога; розробка програми педагогічного експерименту і перевірка ефективності функціонування моделі педа-

гогічної підготовки майбутніх учителів у навчальному процесі; аналіз та узагальнення результатів дослідження.

В дисертації С. Іванової подано етапи педагогічного моделювання, хоча в дійсності подано етапи саме побудови структурно-функціональної моделі, а саме: вивчення проблеми побудови моделі та визначення функцій об'єкта, який досліджується, його місця та ролі у системі освіти; постановка завдань для з'ясування компонентів моделі, її ефективного функціонування та діагностики; виокремлення необхідних компонентів моделі та визначення критеріїв для їх діагностики; установка взаємозв'язків (логічних, функціональних, семантичних, технологічних тощо) між визначеними раніше компонентами моделі; розробка моделі та передбачення її динаміки (Іванова, 2014, с. 70–71).

У монографії Є. Лодатка (Лодатко, 2022) окреслено чотири етапи моделювання процесів, а саме: накопичення знань про соціокультурний процес; структурування сукупності уявлень про модель процесу, від визначення мети моделювання до умов функціонування моделі; модельна реалізація процесу, отримання знань про нього в межах побудованої моделі та змістова інтерпретація отриманих результатів; оцінка одержаних знань про досліджуваний процес та їх використання для побудови узагальнень і керування процесом. Не зважаючи на відмінності етапів моделювання, представлених в цих дослідженнях, змістовно вони узгоджуються, а самі відмінності залежать від ступеня теоретизації опису, сфери застосування моделювання, предмету дослідження.

Відзначимо, що будь-який процес моделювання передбачає візуалізацію моделі процесу або явища у вигляді певної конструкції: знакової форми, схеми, структури, що містить зазначені властивості та взаємозв'язки між складовими частинами системи. Отже, модель в контексті дослідження соціокультурних процесів розглядається як образ процесу або явища, що відбиває суттєві в межах дослідження властивості. А моделі педагогічні, за О. Антоною, є зображеннями або описами певних педагогічних явищ чи процесів, що досліджуються як їх аналоги (Словник, 2014, с. 52), що типологічно поділяються на структурно-функціональні, структурно-змістові та функціонально-змістові моделі.

В дослідній літературі з проблем підготовки майбутніх фахівців галузей дизайну і комп'ютерних технологій (Г. Борин, В. Бурак, О. Потапчук, В. Прусак, Т. Тимченко, В. Томашевський) найчастіше застосовується термін «структурно-функці-

ональна модель системи» (Борин, 2023; Бурак, 2023; Потапчук, 2024; Прусак, 2020; Тимченко, 2023; Томашевський, 2020), який характеризує детальну графічну репрезентацію ієрархічно пов'язаних структурних елементів досліджуваного процесу (явища) з урахуванням умов функціонування системи для (за В. Бурак) «забезпечення цілісності, відкритості, синергетичності та цілеспрямованості протікання процесів підготовки фахівців (підбирання, використання, аналізу та систематизації засобів педагогічної взаємодії), пов'язаних із забезпеченням якості вищої освіти» (Бурак, 2023, с. 240).

Теоретичний аспект дослідження. З метою обґрунтування моделі системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайн засобами цифрових технологій проаналізовано сучасні теоретико-практичні напрацювання українських дослідників, дотичні проблемам моделювання в освітньому просторі.

Видове від терміну «система» поняття «система підготовки» науковцями розглядається як цілісна багатокомпонентна ієрархічна функціональна структура, до складу якої віднесено цілі навчання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання тощо, метою котрої є досягнення цілей підготовки. Тому підготовку майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, як одну з підсистем освітньої системи, доцільно розглядати як складну систему в соціокультурному просторі або соціальну, гуманістичну систему (за Є. Лодатко) (Лодатко, 2022, с. 29–33), що функціонує відповідно до принципів діяльності в професійній сфері графічного дизайну, особливостей об'єктів графічного дизайну, властивостей застосовуваних при проектуванні засобів цифрових технологій. Узагальнено цю підсистему можна візуалізувати наступним чином (рис. 1).

Рис. 1. Узагальнена модель системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій як однієї з підсистем освітньої системи. Адаптація шаблону для структурно-функціонального моделювання (Лодатко, 2022)

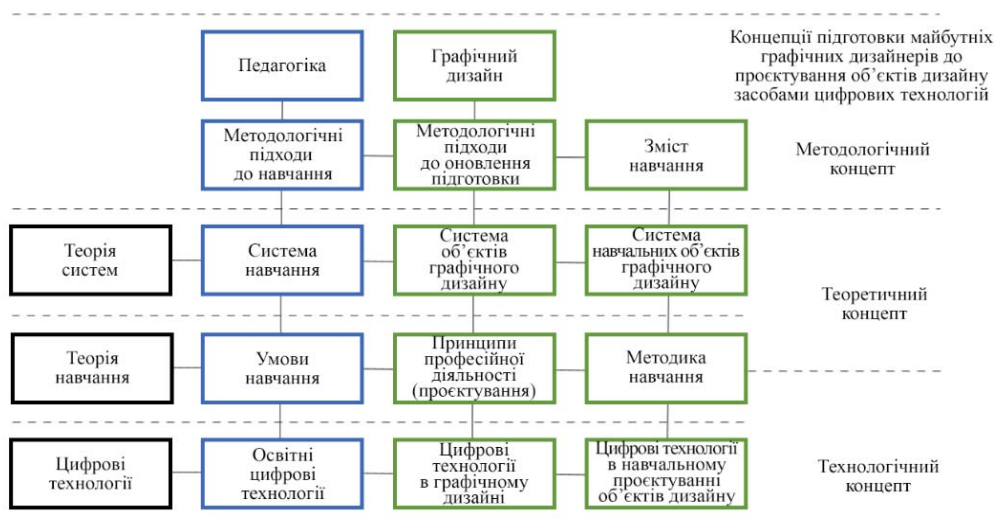

Рис. 2. Співставлення узагальненої моделі системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій і концепції підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій

Узагальнена модель системи підготовки співвідноситься з детально схарактеризованими особливостями системи підготовки, які реалізують запропоновану нами концепцію підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій з методологічним, теоретичним, технологічним і процесуальним концептами (Борисова, 2024) і стосуються: врахування впливів ключових зовнішніх чинників на систему підготовки; середовища її функціонування; міжкомпонентних зв'язків в системі підготовки; процесу і результату реалізації системи підготовки; забезпечення зворотнього зв'язку між суб'єктами системи (рис. 2 вище).

Результати дослідження. Для оптимально спрощеного, адекватно всеохоплюючого, абстрагованого від несуттєвої інформації представлення системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайн засобами цифрових технологій нами застосовано побудову її моделі, в якій схематично узагальнюється і демонструється функціонування системи підготовки (з урахуванням в структурі взаємозв'язків між її компонентами). Узагальнюючи матеріали попередньо проаналізованих досліджень зазначимо, що другий етап моделювання процесу підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайн засобами цифрових технологій передбачає розробку візуалізації типізованого компетентнісно орієнтованого процесу, в якій відтворено важливі структурно-функціональні взаємозв'язки процесу підготовки, враховано напрацювання, отримані в попередньому дослідженні. Цей етап складався з наступних кроків:

- уточнення мети моделювання (відповідно до предмету дослідження);
- конкретизація місця і часу його реалізації;
- відбір ключових чинників та концептуальних засад, що впливають та/або забезпечують реалізацію моделі підготовки;
- формування блоків моделі підготовки та компонентів цих блоків структурно-змістового і технологічно-процесуального плану, що забезпечують реалізацію процесу підготовки;
- виділення і узагальнення характеристик педагогічних умов перебігу процесу підготовки;
- планування засобів діагностики (вимірювання, обробки, інтерпретації, розрахунку результату) досягнення поставленої мети.

Кінцевим результатом цього етапу є сукупність уявлень про модель процесу, умо-

ви її функціонування, наступні кроки імплементації отриманого результату.

Система підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, репрезентована в структурно-функціональній моделі (рис. 3), потребувала врахування змін в глобальному графічному дизайні, цифрових технологіях, потребах суспільства, вимогах ключових груп стейкхолдерів (зокрема, роботодавців) щодо належної підготовки фахівців галузі графічного дизайну (об'єднано в блоці ключових чинників впливу). Окрім зазначеного блоку ключових чинників впливу було визначено шість блоків моделі системи підготовки, а саме: цільовий, методологічно-концептуальний, структурно-змістовий, блок організаційно-педагогічних умов (з передумовами підготовки), технологічно-процесуальний, діагностувальний та власне результат.

Запропонована модель відображає послідовне поєднання мети, завдань, концепції, структури і змісту підготовки, умов організації освітнього процесу, форм, методів, засобів організації початкової діяльності, критеріїв, показників, рівнів, інструментарію, етапів діагностики сформованості готовності майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій та результат процесу підготовки – власне сформована готовність. Модель системи ґрунтується на взаємній детермінованості всіх її компонентів. Схарактеризуємо компоненти (блоки) моделі.

Ключові чинники впливу на підготовку майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, до яких віднесено: невідомий розвиток цифрових технологій (як апаратного, так і програмного забезпечення), характеристики і сегментація глобального ринку графічного дизайну; вимоги до підготовки ключових груп стейкхолдерів (до яких віднесено групу забезпечення освітньої програми, здобувачів вищої освіти, роботодавців і міжнародний ринок праці); законодавчо-нормативна база, що містить вимоги до професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів (зокрема, Стандарт вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) визначають передумови формування цільового блоку.

Цільовий блок, який є визначальним для системи (оскільки буде напрямком діяльності з досягнення результату), обіймає мету (підготувати майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну

засобами цифрових технологій) та завдання системи, а саме: створення умов для реалізації підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій; вдосконалення змісту підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових тех-

нологій; застосування фреймування, наступності, міжпредметності та логічної безперервності в опануванні майбутніми графічними дизайнерами засобів цифрових технологій; забезпечення практико орієнтованої підготовки майбутніх фахівців графічних дизайнерів.

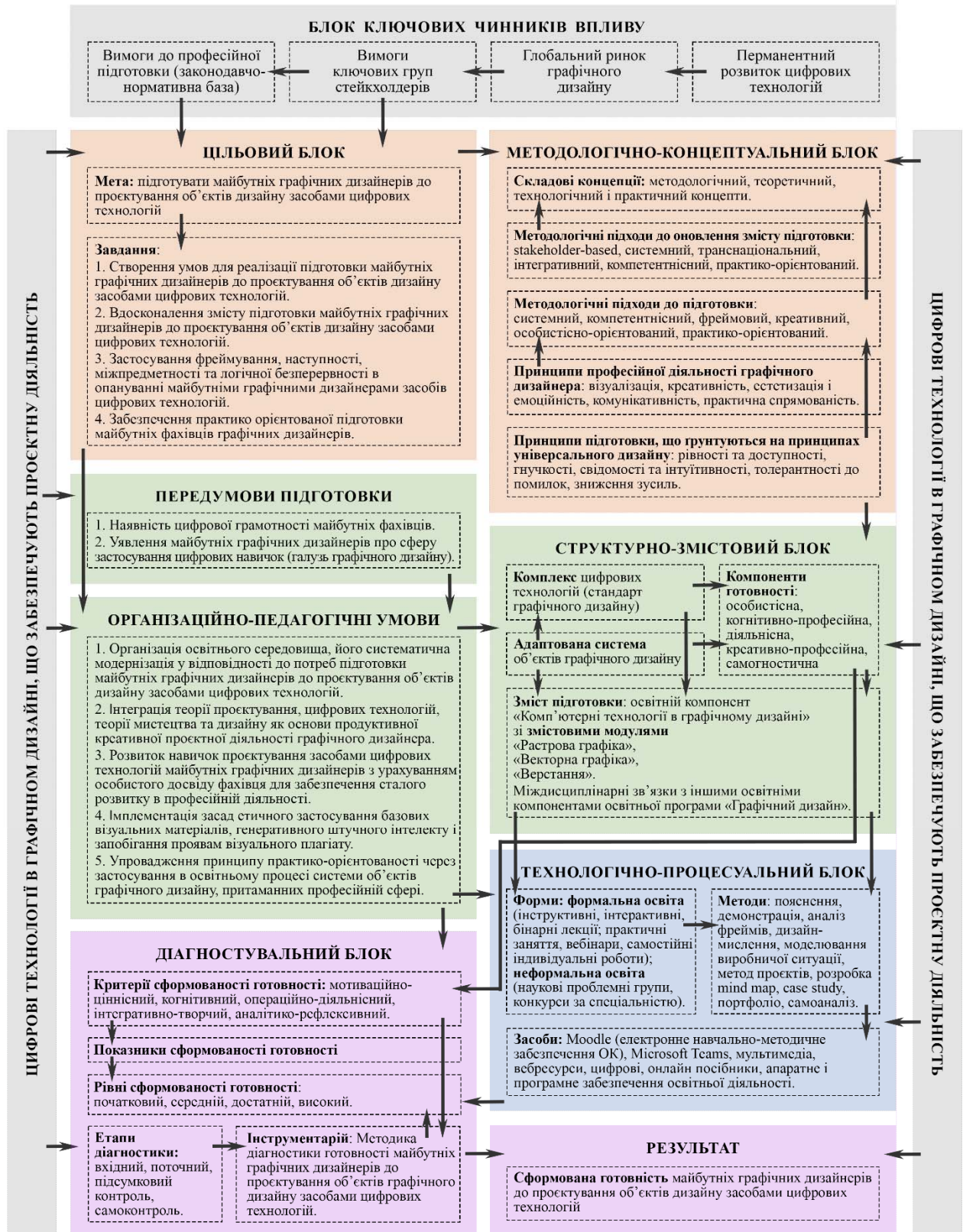

Рис. 3. Схематизація структурно-функціональної моделі системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій

Методологічно-концептуальний блок системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій базово репрезентовано концептами – складовими концепції підготовки майбутніх графічних дизайнерів. Підкреслимо, що процес підготовки майбутніх графічних дизайнерів передбачає врахування двох комплексів методологічних підходів, а саме: до оновлення змісту підготовки майбутніх графічних дизайнерів (ключовими серед яких є stake-holder-based, системний, транснаціональний, інтегративний, компетентнісний і практико-орієнтований підходи) і до підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій (ключовими серед яких є системний, компетентнісний, фреймовий, креативний, особистісно-орієнтований і практико-орієнтований підходи).

Складовими методологічно-концептуального блоку системи підготовки визнано принципи професійної діяльності графічного дизайнера (візуалізація, креативність, естетизація і емоційність, комунікативність, практична спрямованість) та принципи підготовки, що гуртуються на принципах універсального дизайну, зазначених у концепції підготовки (принципи рівності та доступності, гнучкості, свідомості та інтуїтивності, толерантності до помилок, зниження зусиль). Означені принципи концептуально обумовлюють освітній процес як з позиції змісту підготовки, так і з позиції застосовуваних педагогічних технологій.

Наступний блок, структурно-змістовий, один зі стрижнів системи підготовки майбутніх графічних дизайнерів (який фактично є внутрішньою змістово-структурною підсистемою підготовки), будується на перетині зв'язків з методологічно-концептуальним блоком і блоком організаційно-педагогічних умов. Структурно-змістовий блок репрезентує:

– комплекс цифрових технологій, що забезпечують діяльність графічного дизайнера з проектування об'єктів дизайну (золотий стандарт графічного дизайну), адаптований до потреб підготовки;

– адаптовану до потреб підготовки систему об'єктів графічного дизайну;

– зміст підготовки (який знаходиться у відповідності з інтегральною, загальними і фаховими компетентностями, визначеними відповідним освітнім Стандартом), реалізований фахово орієнтованим освітнім компонентом «Комп'ютерні технології в графічному дизайні» з наявними міцними міждисциплінарними зв'язками з іншими

освітніми компонентами освітньої програми «Графічний дизайн» («Інформаційні технології», «Основи поліграфії», «Шрифти та типографіка», «Основи композиції та Колорознавство», «Іноземна мова за професійним спрямуванням»). Змістові модулі освітнього компоненту «Комп'ютерні технології в графічному дизайні», а саме «Растрова графіка» (базово Adobe Photoshop), «Векторна графіка» (базово Adobe Illustrator), «Верстання» (базово Adobe InDesign) конкретизують комплекс цифрових технологій, що забезпечують діяльність графічного дизайнера з проектування об'єктів дизайну;

– компоненти готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, а саме: особистісна, когнітивно-професійна, діяльнісна, креативно-професійна і самогностична.

Вважаємо за необхідне з метою чіткого розуміння готовності в контексті даного дослідження більш докладно висвітлити застосування терміну «готовність» (оскільки реалізація запропонованої концепції підготовки передбачає формування у здобувачів вищої освіти готовності до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій). Готовність, в залежності від підходу до її означення і сфери застосування поняття, має безумовно різноманітні трактування. Різними дослідниками (О. Кокун, В. Короленко, Г. Костюк, С. Максименко, М. Сурякова, А. Шахно, А. Шевченко) готовність співвідноситься, а часами і отожднюється, з іншими поняттями: здібність, здатність, спроможність, компетенція, компетентність. Ці поняття належать до психологічних і педагогічних категорій, що визначають потенціал і результативність діяльності особистості в різних сферах.

Доволі усталеною є думка, що здібності є потенціалом, що розвивається в процесі активної діяльності (за Г. Костюком), а здатність є основою для формування компетенцій та компетентності. Компетенція (як когнітивний та діяльнісний компонент готовності особистості до ефективного виконання функцій у професійній сфері) вбачається сукупністю знань, умінь і навичок, що дозволяють особистості ефективно виконувати певні завдання або діяльність у конкретній галузі (Шахно, 2023, с. 626). Компетентність як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (стаття 1.1.13 Закону України «Про вищу освіту») відрізняється від компетенції тим, що вона

є результатом розвитку компетенцій у конкретній діяльності та охоплює не лише когнітивні, але й мотиваційні, емоційно-вольові та ціннісні компоненти. Окремі дослідники (В. Чудакова) висловлюють думку, що компетентність можна розглядати як вищий рівень готовності до діяльності, коли особистість не лише володіє знаннями та навичками, а й може успішно застосувати їх на практиці (Чудакова, 2016).

Погоджуючись із думкою Є. Лодатко (Лодатко, 2022, с. 120) щодо відсутності в поняттєвій базі педагогічних наук визначення «готовності» як самостійного поняття, підкреслимо, що ми оперуємо поняттям готовність (що передбачає сформованість необхідних знань, умінь і навичок, психологічну налаштованість на успішне виконання діяльності) до професійної діяльності (проекування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, що є складовою професійної діяльності графічного дизайнера) з позиції професійної педагогіки як основи формування компетентностей.

У «Словнику-довіднику з професійної педагогіки» (Словник, 2006, с. 49–50) зазначено два види (окремі автори їх визначають як рівні) готовності до діяльності (за А. Линенко): особистісний (що містить емотивні та вольові компоненти) та операційно-технічний (в основі якого покладено галузеві знання, зокрема, і про способи діяльності, навички, вміння їх практичного застосування). А. Шевченко (Шевченко, 2018, с. 256) виділяє в готовності три смислові вектори: знаннєвий, почуттєвий і діяльнісно-практичний, що, по суті, уточнює запропонований А. Линенко поділ. Ще більш розгалужено подано типізацію рівнів готовності до професійної діяльності в роботі О. Пасько (Пасько, 2013, с. 16–18), де висвітлено особистісний (індивідуально-особистісні якості та мотивація), функціональний (пов'язаний з тимчасовою діяльністю і працездатністю), системний (націлений на досягнення бажаного результату в професійній діяльності через залучення до активних творчих взаємозв'язків) та особистісно-діяльнісний (схарактеризовано як цілісний прояв усіх сторін особистості, що уможливає ефективне виконувати професійних функцій) рівні. Таким чином можна зробити висновки, що:

– поняття здатність, компетенція, компетентність, готовність тісно взаємопов'язані і утворюють логічну послідовність у процесі підготовки особистості до ефективної професійної діяльності;

– здібності є основою для формування компетенцій (знань і навичок у певній галузі), їх базовою передумовою; компетенції є основою, операційною складовою форму-

вання фахових компетентностей, які, як інтегрований результат, включають також особистісні якості та досвід, що забезпечують ефективну діяльність; готовність (яка, як стан, що забезпечує успішну діяльність у певній сфері, відображає інтеграцію всіх компонентів, необхідних для успішного виконання діяльності) є передумовою формування компетентностей;

– з позицій діяльнісного підходу здатності розвиваються лише в діяльності, формування компетенцій (як і готовності до професійної діяльності) також залежить від активної участі в навчальній та професійній діяльності;

– з позиції психології професійного становлення фахівця, психології професіоналізму і психології праці операційно-технічну готовність до професійної діяльності (з її психологічним, когнітивним та функціональним компонентами для вирішення професійних завдань) можна співвіднести з рівнем професіоналізму «допрофесіоналізм» або з первинною професіоналізацією, коли фахівець за змістом вже може виконувати професійні обов'язки, але не має повного набору якостей справжнього професіонала (Кокун, 2012, с. 11–13);

– враховуючи психологічний аспект, підкреслимо, що готовність до професійної діяльності обіймає мотиваційний компонент і є не лише результатом навчання, а й показником внутрішньої налаштованості особистості на досягнення мети;

– компетентність є перевіреною діяльністю (практикою) здатністю діяти у виробничих ситуаціях; а готовність є не лише стартовою передумовою, а й постійною основою, що підтримує циклічний розвиток професійних компетентностей у процесі діяльності.

Отже, готовність (до діяльності) в контексті нашого дослідження нами розглядається як сукупність якостей особистості, яка, окрім ціннісних, емоційних, вольових характеристик особистості, містить комплекс компетенцій до проектування об'єктів дизайну (зокрема, знань про особливості проектування об'єктів графічного дизайну, продуктивних навичок використання засобів цифрових технологій, планування алгоритмів діяльності, аналізу отриманого результату) певного рівня сформованості, а також здатність до їх застосування у подальшій початковій творчій проєктній діяльності, що забезпечує формування і розвиток професійних компетентностей, визначених відповідним освітнім Стандартом, і подальший перехід до здійснення професійної діяльності.

Наступний блок містить організаційно-педагогічних умови, що забезпечують реа-

лізацію підготовки, а саме:

– організацію освітнього середовища, його систематичну модернізацію у відповідності до потреб підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій;

– інтеграцію теорії проектування, цифрових технологій, теорії мистецтва та дизайну як основи продуктивної креативної проектної діяльності графічного дизайнера;

– розвиток навичок проектування засобами цифрових технологій майбутніх графічних дизайнерів з урахуванням особистого досвіду фахівця для забезпечення стаłego розвитку в професійній діяльності;

– імплементацію засад етичного застосування базових візуальних матеріалів, генеративного штучного інтелекту і запобігання проявам візуального плагіату;

– упровадження принципу практико-орієнтованості через застосування в освітньому процесі системи об'єктів графічного дизайну, притаманних професійній сфері.

В системі підготовки майбутніх графічних дизайнерів також зазначено передумови підготовки, пов'язані з блоком організаційно-педагогічних умов (наявність цифрової грамотності майбутніх фахівців і уявлення майбутніх графічних дизайнерів про сферу застосування цифрових навичок у галузі графічного дизайну) (Bogusova et al., 2023).

Технологічно-процесуальний блок представлений організаційними формами, методами і засобами навчання для формування готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій і розкриває ключові характеристики педагогічної технології, що забезпечує підготовку майбутніх фахівців. Застосовано поділ організаційних форми навчання для формальної (представлено інструктивними, інтерактивними, бінарними лекціями; практичними заняттями, вебінарами, самостійними індивідуальними роботами) і неформальної освіти (наукові проблемні групи, конкурси за спеціальністю).

Серед методів навчання основний акцент зроблено на таких, що є найбільш відповідними завданню активного і практико-орієнтованого формування навичок застосування засобів цифрових технологій (Mosendz et al., 2025), притаманних сфері графічного дизайну (пояснення, демонстрація, аналіз фреймів, дизайн-мислення, моделювання виробничої ситуації, метод проектів, розробка mind map, case study, портфоліо, самоаналіз). Беззаперечно важливим для досягнення програмних результатів навчання та формування готовності

майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій є застосування як активних, інтерактивних методів навчання, так і таких, основу яких закладає творчо орієнтована проектна діяльність. До засобів навчання, за допомогою яких реалізуються окреслені організаційні форми і методи навчання, віднесено Moodle (як систему організації та надання електронного навчально-методичного забезпечення освітнього компоненту), Microsoft Teams (як складову частину організації перебігу освітнього процесу), мультимедіа, вебресурси, цифрові, онлайн посібники, апаратне і програмне забезпечення освітньої діяльності.

У діагностувальному блоці репрезентовано результати здійсненого аналізу досліджень готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності та визначені нами: критерії сформованості готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій, а саме: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, інтегративно-творчого, аналітико-рефлексивного; показники сформованості готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій; рівні сформованості готовності, а саме: початкового, середнього, достатнього, високого.

Також діагностувальний блок презентує етапи діагностики (вхідний, поточний, підсумковий контроль, самоконтроль) та діагностувальний інструментарій (методику діагностики готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів графічного дизайну засобами цифрових технологій, що передбачає тестування, вирішення проблемних ситуацій, виконання практичних завдань з вирішення виробничих ситуацій). Результат реалізації вище представленої системи полягає у сформованій готовності майбутніх графічних дизайнерів до проектування об'єктів графічного дизайну засобами цифрових технологій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Моделювання педагогічних явищ (зокрема, систем підготовки) пов'язується з пошуками шляхів підвищення ефективності освітнього процесу, орієнтованого на формування професійних компетентностей майбутнього фахівця, відповідних викликам сучасного суспільства. Моделювання розглядається як побудова, візуалізація упорядкованого автором моделі передбачуваних процесів з досягнення окресленої мети. Як підсумок дослідження шляхів підвищення ефективності

підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій запропоновано структурно-функціональну модель підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій. В означеній моделі окреслено послідовне поєднання взаємодетермінованих компонентів: мети, завдань, концепції, структури і змісту підготовки, умов організації освітнього процесу, форм, методів, засобів організації початкової діяльності, критеріїв, показників, рівнів, інструментарію, етапів діагностики сформованості готовності майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій та результат процесу підготовки – сформована готовність. Потребують подальшого узагальнення результати впровадження моделі в освітній процес закладів вищої освіти, в яких реалізовується підготовка майбутніх графічних дизайнерів.

Список бібліографічних посилань

- Борин, 2023 – Борин, Г. В. (2023). Підготовка майбутніх вихователів до формування художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку: дис. ... д-ра пед. наук. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 540 с. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Dis_Boryn.pdf
- Борисова, 2024 – Борисова, С. (2024). Концепція підготовки майбутніх графічних дизайнерів до проєктування об'єктів дизайну засобами цифрових технологій. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 4: 135–144. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-4-135-144>
- Бурак, 2023 – Бурак, В. Г. (2023). Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти: дис. ... д-ра пед. наук. Херсон: Херсонський державний університет. 654 с. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Dis_Burak.pdf
- Вітвицька, 2019 – Вітвицька, С. С. (2019). Моделювання як метод системного дослідження та проєктування освітнього простору у вищому навчальному закладі / *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів*: монографія / за ред. С. С. Вітвицької. Житомир: Вид. О. О. Євенок. С. 15–28.
- Дубасенюк, 2008 – Дубасенюк, О. А. (2008). Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки. *Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку*: монографія / За заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 8–29.
- Іванова, 2014 – Іванова, С. М. (2014). Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук: дис. ... канд. пед. наук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. 250 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8634/>
- Кокун, 2012 – Кокун, О. М. (2012). Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: Інформаційно-аналітичне агенство. 200 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1651/1/Кокун_Моногр_12.pdf
- Кульчицький, 2015 – Кульчицький, І. М. (2015). Концептуалізація понять «модель» та «моделювання» у наукових дослідженнях. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформаційні системи та мережі*, 829: 273–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPICM_2015_829_21
- Лодатко, 2022 – Лодатко, Є. (2022). Педагогічне моделювання: монографія. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 206 с. URL: <https://bit.ly/4b9zWf9>
- Мартинець, 2015 – Мартинець, Л. А. (2015). Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. 2-е вид., доповн. та переробл. Донецьк. 102 с.
- Пасько, 2013 – Пасько, О. М. (2013). Готовність як підґрунтя компетентності майбутніх працівників ОВС. *Наука і освіта*, 5: 15–20. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6935/1/Pasko%202013.%205.pdf>
- Потапчук, 2024 – Потапчук, О. І. (2024). Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю до застосування цифрових технологій: дис. ... д-ра пед. наук. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 496 с. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Dis_Potapchuk.pdf
- Прусак, 2020 – Прусак, В. Ф. (2020). Теоретичні та методичні основи системи неперервної екологічної підготовки фахівців з дизайну: дис. ... д-ра пед. наук. Івано-Франківськ: Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 675 с. URL: <https://www.kgpa.km.ua/node/5466>
- Словник, 2014 – Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (2014) / укл. О. Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 100 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/12633/1/СЛОВНИК%20БАЗОВИХ%20ПОНЯТЬ%20Антонова.pdf>
- Словник-довідник, 2006 – Словник-довідник з професійної педагогіки (2006) / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра. 221 с. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf>
- Тимченко, 2023 – Тимченко, М. Ю. (2023). Формування творчих здібностей майбутніх дизайнерів засобами художньо-проєктної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін: дис. ... д-ра філософії. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка. 354 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/38376/>
- Томашевський, 2020 – Томашевський, В. В. (2020). Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти: дис. ... д-ра пед. наук. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет. 804 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/5386>
- Чудакова, 2016 – Чудакова, В. П. (2016). Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: дис. ... канд. психол. наук. Київ: Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. 474 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/166005/3/ЧудаковаВП%20%281%29.pdf>
- Шахно, Короленко, 2023 – Шахно, А. Ю., Короленко, В. В. (2023). Розробка стратегії формування та розвитку компетентностей: розгляд стратегічного підходу до управління компетентностями в організаціях. *Наукові інновації та передові технології*, 13 (26): 623–633. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-623-633](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-623-633).
- Шевченко, 2018 – Шевченко, А. (2018). Аналіз концепту поняття «готовність» у словниковій літературі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузів-*

- ський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 22 (2): 254–261. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/22.166990>
- Borysova et al., 2023 – Borysova, S., Zadorina, O., Kotiash, I., Bukoros, A. (2023). Digital Competencies in Ukrainian Education of the Future: Teaching and Assessment. *Futurity Education*, 3 (4): 217–231. <https://doi.org/10.57125/FED.2023.12.25.13>
- Mosendz et al., 2024 – Mosendz, O., Borysova, S., Vitchynkina, K., Brovchenko, A., Kovalchuk, O. (2024). Experimental methods of teaching computer graphics and design: Impact on the creative potential of higher education students. *Salud, Ciencia y Tecnologia – Serie de Conferencias*, 4: 640. <https://doi.org/10.56294/sctconf2025640>
- References**
- Boryn, G.V. (2023). Preparation of future educators for the formation of artistic and constructive activities of preschool children: Theses of Doctor Science Dissertation. Ternopil: Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. 540 p. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28756/1/Dis_Boryn.pdf [in Ukr].
- Borysova, S. (2024). The concept of training future graphic designers for designing design objects by means of digital technologies. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series «Pedagogical Sciences»*, 4: 135–144. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-4-135-144> [in Ukr].
- Burak, V. G. (2023). Theoretical and methodical bases of professional training of future specialists in hotel and restaurant business in institutions of higher education: Theses of Doctor Science Dissertation. Ternopil: Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. 654 p. Retrieved from https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Dis_Burak.pdf [in Ukr].
- Vitvytska, S. S. (2019). Modeling as a method of systematic research and design of educational space in a higher educational institution / *Modeling of professional training of specialists in the context of European integration processes*: monograph. Zhytomyr: Publ. O. O. Evenok, 15–28. [in Ukr].
- Dubaseniyuk, O. A. (2008). Conceptual models of pedagogical education: scientific research and achievements / *Professional pedagogical education: modern conceptual models and development trends*: monograph. Zhytomyr: Publishing house of the I. Franko State University, 8–29. [in Ukr].
- Ivanova, S. M. (2014). The Using of EPrints System as a Tool for Communication and Information Support of Scientific Activities in the Field of Pedagogical Sciences: Theses of Ph.D Dissertation. Kyiv: Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAPS of Ukraine. 250 p. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8634/> [in Ukr].
- Kokun, O. M. (2012). Psychology of professional development of a modern specialist: monograph. Kyiv: State Enterprise “Information and Analytical Agency”. 200 p. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1651/1/Кокун_Монорп_12.pdf [in Ukr].
- Kulchytskyi, I. M. (2015). Conceptualization of the concepts of “model” and “modeling” in scientific research. *Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”. Series: Information Systems and Networks*, 829: 273–284. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPICM_2015_829_21 [in Ukr].
- Lodatko, Ye. (2022). Pedagogical modeling: monograph. Ternopil: Educational book – Bohdan. 206 p. Retrieved from <https://bit.ly/4b9zWf9> [in Ukr].
- Martynets, L. A. (2015). Modern models of education: teach.-meth. manual. 2nd ed. Donetsk. 102 p. [in Ukr].
- Pasko, O. M. (2013). Readiness as a basis for the competence of future police officers. *Science and Education*, 5: 15–20. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6935/1/Pasko%202013.%205.pdf> [in Ukr].
- Potapchuk, O. I. (2024). Theoretical and methodological principles of future computer specialists’ training for the use of digital technologies. Theses of Doctor Science Dissertation. Ternopil: Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. 496 p. Retrieved from https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Dis_Potapchuk.pdf [in Ukr].
- Prusak, V. F. (2020). Theoretical and Methodical Foundations of the System of Continuous Ecological Preparation of Specialists in Design. Theses of Doctor Science Dissertation. Ivano-Frankivsk: State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”. 675 p. Retrieved from <https://www.kgpa.km.ua/node/5466> [in Ukr].
- Dictionary of basic concepts from the course “Pedagogy”: a textbook for students of higher educational institutions (2014) / ed. O. E. Antonov. Zhytomyr: Publishing house of Ivan Franko State University. 100 p. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/12633/1/СЛОВНИК%20БАЗОВИХ%20ПОНЯТЬ%20Антонова.pdf> [in Ukr].
- Dictionary – reference book on professional pedagogy (2006) / ed. A. V. Semenova. Odesa: Palmira. 221 p. Retrieved from <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf> [in Ukr].
- Tymchenko, M. Yu. (2023). Formation of Creative Abilities of Future Designers Through Artistic and Project Activities in the Process of Studying Professional Disciplines. Theses of Ph.D Dissertation. Zhytomyr: Zhytomyr Ivan Franko State University. 354 p. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/38376/> [in Ukr].
- Tomashevskiy, V. V. (2020). Theoretical and Methodical Principles of the Future Designers’ Aesthetic Culture Formation at Higher Educational Institutions. Theses of Doctor Science Dissertation. Kryvyi Rih: Kryvyi Rih State Pedagogical University. 804 p. Retrieved from <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/5386> [in Ukr].
- Chudakova, V. P. (2016). Formation of psychological readiness of educational organizations personnel for innovative activity: Theses of Ph.D Dissertation. Kyiv: Institute of Psychology named after G. S. Kostyuk NAPS of Ukraine. 474 p. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/166005/3/ЧудаковаВІІ%20%281%29.pdf> [in Ukr].
- Shakhno, A. Yu., Korolenko, V. V. (2023). Development of a strategy for the formation and development of competencies: consideration of a strategic approach to the management of competencies in organizations. *Scientific innovations and advanced technologies*, 13 (26): 623–633. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-623-633](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-623-633) [in Ukr].
- Shevchenko, Yu. (2018). Analysis of the concept of readiness in dictionary literature. *Current Issues of the Humanities*, 22 (2): 254–261. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/22.166990> [in Ukr].
- Borysova, S., Zadorina, O., Kotiash, I., Bukoros, A. (2023). Digital Competencies in Ukrainian Education of the Future: Teaching and Assessment. *Futurity Education*, 3 (4): 217–231. <https://doi.org/10.57125/FED.2023.12.25.13>
- Mosendz, O., Borysova, S., Vitchynkina, K., Brovchenko, A., Kovalchuk, O. (2024). Experimental methods of teaching computer graphics and design: Impact on the creative potential of higher education students. *Salud, Ciencia y Tecnologia – Serie de Conferencias*, 4: 640. <https://doi.org/10.56294/sctconf2025640>

BORYSOVA Svitlana

Ph.D in Pedagogy, associate Professor at the Department of Design,
Luhansk Taras Shevchenko National University,

Doctoral Student at Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

**A MODEL OF TRAINING FUTURE GRAPHIC DESIGNERS FOR DESIGNING DESIGN OBJECTS
BY MEANS OF DIGITAL TECHNOLOGIES**

Summary. *The use of pedagogical modeling is important in finding ways to increase the effectiveness of the educational process. Modeling is understood as the study of methods, their ordering, visualization, explanation, reproduction, and study to obtain new information. Pedagogical modeling imposes restrictions associated with abstraction from secondary characteristics when highlighting essential ones. Modeling when building models of training future specialists (which are typologically divided into structural-functional, structural-content, and functional-content) occurs in several stages, which differ slightly in different concepts.*

The article aims to highlight the components of the model for training future graphic designers to design objects using digital technologies as relevant to the modern practice of training specialists who can work in an international context and maintain the level of professional training in an updated state.

Methods. Solving the specified problem required analysis, systematization, and theoretical generalization of the results of scientific, theoretical, and empirical research. This gave grounds to characterize pedagogical modeling as a method of scientific research and a form of presentation and visualization of research results, which contains several interconnected blocks.

Results. The generalized model of the system of training future graphic designers to design objects using digital technologies is one of the subsystems of the educational system and correlates with the components of the model from the proposed concept of training.

Originality. The result of the study of ways to increase the effectiveness of training future graphic designers to design objects using digital technologies is the proposed

structural and functional model of training future graphic designers to design objects using digital technologies. The specified model presents a consistent combination of mutually determined components: key factors influencing the training system, goals, objectives, concepts, structure and content of training, conditions for organizing the educational process, forms, methods, means of organizing initial activities, criteria, indicators, levels, tools, stages of diagnostics of the formation of readiness of future graphic designers to design objects using digital technologies and the result of the training process – the formed readiness. The application of the concept of readiness in the context of the study is separately outlined.

Conclusion. The highlighted model of training future graphic designers to design objects using digital technologies is aimed at organizing practice-oriented acquisition by higher education applicants of skills in the use of digital technologies by future graphic designers, taking into account the requirements of stakeholders, the labor market, and the spread of digitalization that correspond to the specifics of the graphic design industry. The results of implementing the model into the educational process of higher education institutions that train future graphic designers require further generalization.

Keywords: *graphic designer training; concept; readiness; training model; digital technology tools; design objects.*

Одержано редакцією 31.01.2025
Прийнято до публікації 17.02.2025